

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro
2010 m. sausio 8 d. įsakymu Nr. V-55
(Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro
2012 m. gegužės 9 d. įsakymo Nr. V-769
redakcija)

BALTARUSIŲ, LENKŲ, RUSŲ, VOKIEČIŲ GIMTŲJŲ KALBŲ PAGRINDINIO UGDYMO PASIEKIMŲ PATIKRINIMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių gimtųjų kalbų pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo programa (toliau – Programa) apibrėžia gimtosios kalbos pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo tikslą, uždavinius, struktūrą, tikrinamus gebėjimus, turinį ir vertinimą.

2. Programa parengta vadovaujantis Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiomis programomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. ISAK-2433 (Žin., 2008, Nr. 99-3848).

3. Sudarant Programą vadovautasi šiomis nuostatomis:

3.1. Programa turi atitikti baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių gimtųjų kalbų pagrindinio ugdymo bendrąsias programas;

3.2. patikrinimo Programa turi būti siauresnė ir konkretesnė už Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrąją programą;

3.3. patikrinimo turinio reikalavimai ir užduočių vertinimo kriterijai turi būti žinomi iš anksto.

4. Programa skirta mokiniams, mokytojams ir pasiekimų patikrinimo užduočių rengėjams.

5. Programoje vartojamos sąvokos:

testas – standartizuotos formos užduočių sistema, kuria pagal Programos reikalavimus tikrinamas pagrindinio ugdymo baigiamosios klasės mokinių gimtosios kalbos mokėjimas;

testo sandas – patikrinimo dalis, kuria tikrinami atskiros kalbinės veiklos sritys gebėjimai; aptariamam atveju skiriami viešojo kalbėjimo, teksto suvokimo ir literatūros žinių taikymo, kalbos žinių taikymo, rašymo sandai;

užduotis – testo sando dalis, kurią sudaro formuluotė (nurodymai, įpareigojimai atlikti konkrečius veiksmus) ir įvestis;

punktas – kiekvienas tikrinamas užduoties elementas, vertinamas atskiru tašku ar taškais;

įvestis – pateikta medžiaga, kuria remdamasis mokinys turėtų sukurti tinkamą atsakymą;

viešasis kalbėjimas (viešoji kalba) – iš anksto parengtas monologas tam tikra tema, skirtas klausytojų grupei (po viešosios kalbos gali būti atsakoma į klausimus arba trumpai padiskutuojama);

prezentacija – informacinė viešoji kalba naudojant vaizdines priemones (po prezentacijos gali būti atsakoma į klausimus arba trumpai padiskutuojama);

kultūros tekstai – literatūra (pvz., tautosaka, legendos, laiškai, memuarai, biografijos, autobiografijos, apybraižos), periodikos straipsniai, dailės kūrinių arba fotografijų reprodukcijos ir kt.

II. PATIKRINIMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

6. Baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių gimtųjų kalbų pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo tikslas – įvertinti pagrindinio ugdymo baigiamosios klasės mokinių gimtosios kalbos pasiekimus.

7. Baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių gimtųjų kalbų pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo uždaviniai:

7.1. įvertinti mokinių komunikacinės ir kultūrinės kompetencijos aspektus, apimančius gimtosios kalbos ir literatūros žinias bei gebėjimus jas taikyti, spręsti problemas, analizuoti, vertinti, pasiektus baigiant dalyko pagrindinio ugdymo bendrąją programą;

7.2. teikti mokiniams informaciją apie gimtosios kalbos mokymosi rezultatus, kuri reikalinga renkantis tolesnį dalyko mokymosi kursą ir mokyklą;

7.3. teikti mokykloms informaciją, reikalingą priimant mokinius į tolesnio mokymosi programas ir užtikrinant lygias mokinių galimybes;

7.4. teikti mokykloms ir savivaldybėms informaciją, padedančią įsivertinti gimtosios kalbos mokymo (-si) rezultatus;

7.5. teikti švietimo stebėsenai informaciją ir informuoti visuomenę apie gimtosios kalbos pagrindinio ugdymo rezultatus.

III. TIKRINAMI GEBĖJIMAI

8. Gimtosios kalbos pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimu siekiama įvertinti mokinių įgytas kompetencijas, kurias sudaro mokinių žinių taikymo, problemų sprendimo gebėjimai (pateikiami Baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių gimtųjų kalbų pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo turinio priede. Toliau – Programos priedas).

9. Žinių taikymo ir supratimo gebėjimų grupei priskiriami tokie gebėjimai, kuriuos mokiniai parodo:

9.1. vartodami tinkamas gramatines formas bei konstrukcijas, taisyklingai rašydami;

9.2. atpažindami skaitomo teksto žanrą, temą;

9.3. rasdami reikalingą informaciją, perfrazuodami teksto mintis;

9.4. rasdami citatų minčiai pagrįsti, pateikdami pavyzdžių.

10. Problemų sprendimo, analizavimo, interpretavimo ir vertinimo gebėjimų grupei priskiriami tokie gebėjimai, kuriuos mokiniai parodo:

10.1. nagrinėdami, atrinkdami, tinkamai siedami ir apibendrinami informaciją;

10.2. formuluodami teksto pagrindinę mintį, problemą, apibūdindami veikėjus, nusakydami priežasties ir pasekmės ryšius;

10.3. darydami išvadas;

10.4. apibendrinami, atskleisdami teksto prasmę remdamiesi teksto visuma ir savo patirtimi;

10.5. vertindami skaitomų tekstų turinį ir raišką;

10.6. rašydami tinkamos sandaros ir žanro tekstą;

10.7. argumentuotai išsakydami savo požiūrį.

IV. PATIKRINIMO TVARKA IR UŽDUOTIES STRUKTŪRA

11. Patikrinimas vykdomas vadovaujantis Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. V-2558 (Žin., 2012, Nr. 3-90).

12. Patikrinimo testą sudaro dvi dalys: žodžiu ir raštu:

12.1. dalis žodžiu: viešojo kalbėjimo sandas;

12.2. dalis raštu: skaitomo teksto suvokimo ir literatūros žinių taikymo, kalbos žinių taikymo ir rašymo sandai;

12.3. Patikrinimo struktūra ir trukmė pateikiama 1 lentelėje.

12.4. Abi patikrinimo testo dalys – žodžiu ir raštu – yra privalomos.

1 lentelė. Patikrinimo struktūra ir trukmė

Patikrinimo dalys	Patikrinimo sandas	Laikas
Dalis žodžiu	Viešasis kalbėjimas	5–7 min. (ugdymo proceso metu)
Dalis raštu	Rašymas	150 min.
	Pertrauka	30 min.
	Teksto suvokimas ir literatūros žinių taikymas	60 min.
	Kalbos žinių taikymas	

13. Kalbėjimo ir klausymo gebėjimai (pateikiama Programos priedo 1 lentelėje) tikrinami ir įvertinami 10 klasės mokymosi proceso metu:

13.1. mokinys mokytojo padedamas pasirenka temą, kaupia atitinkamą medžiagą iš įvairių šaltinių (grožinės ir mokslinės literatūros, žiniasklaidos, statistikos ir pan.) ir rengiasi viešai kalbėti:

13.2. mokytojas su mokiniu numato viešojo kalbėjimo atsiskaitymo laiką: per gimtosios kalbos pamokas arba kitu metu (konferencijoje, minėjime arba kitame renginyje);

13.3. mokinys, pasitaręs su mokytoju, gali rinktis atsiskaitymo formą: pranešimą, prezentaciją literatūros, kultūros tema;

13.4. dalies žodžiu (viešojo kalbėjimo) atsiskaitymas organizuojamas mokyklos numatyta tvarka.

14. Patikrinimas raštu vykdomas tą pačią dieną, tarp dalių daroma pertrauka.

15. Rašymo gebėjimai pateikiami Programos priedo 2 lentelėje.

16. Tekstui kurti pateikiamos 3 užduotys su įvestimis. Mokinys renkasi vieną iš jų.

17. Teksto suvokimo, literatūros žinių ir kalbos žinių taikymo gebėjimai pateikiami Programos priedo 3 lentelėje ir 4 lentelėje.

18. Patikrinimo užduotys sudaromos vadovaujantis patikrinimo sričių ir tikrinamų gebėjimų proporcijomis, nusakytomis pateikiamoje matricoje (2 lentelė). Jos paskirtis – užtikrinti, kad kiekvienais metais šios proporcijos būtų tokios pačios, gali keistis tik užduočių pobūdis.

2 lentelė. Tikrinamų kalbos gebėjimų svarba

Patikrinimo sritis	Viešasis kalbėjimas	Rašymas	Teksto suvokimas ir literatūros žinių taikymas	Kalbos žinių taikymas
Svarba (%)	20	40	25	15

19. Patikrinimo užduotis turi atitikti Pagrindinio ugdymo kitų gimtųjų kalbų bendrojoje programoje apibrėžtus patenkinamą, pagrindinį ir aukštesnįjį gebėjimų lygius. Patikrinimo užduoties taškų pasiskirstymas pagal pasiekimų lygius pateiktas 3 lentelėje.

3 lentelė. Užduoties taškų pasiskirstymas pagal pasiekimų lygius

Pasiekimų lygis	Užduoties taškų procentas lygiui
Patenkinamas	40
Pagrindinis	40
Aukštesnysis	20

20. Užduotyje turi būti numatyti minimalius reikalavimus (Programos priedo 1–4 lentelėse) atitinkantys klausimai (atlikties kriterijai).

V. PATIKRINIMO TURINYS

21. Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo programoje pateikiami reikalavimai nusako, kiek ir kokių žinių, įgūdžių ir gebėjimų reikia, kad mokinys sėkmingai išlaikytų pagrindinės mokyklos baigimo gimtosios kalbos patikrinimą. Gimtosios kalbos pagrindinio ugdymo patikrinimo turinys pateikiamas Programos priede. Patikrinimo turinyje išskirti minimalūs reikalavimai.

VI. VERTINIMAS

22. Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo užduotys vertinamos taškais vadovaujantis vertinimo lentelėmis, kurios pateikiamos su patikrinimo užduotimis patikrinimo dieną. Vertinimo instrukcijose galimi tam tikri nuokrypiai nuo pateiktų proporcijų, tačiau jie neturėtų būti didesni kaip $\pm 5\%$.

23. **Viešojo kalbėjimo** vertinimo kriterijų svarba: turinio ir vaizdinių priemonių vertinimas – 40 %, teksto sandaros ir rišlumo vertinimas – 20 %, kalbėjimo situacijos ir adresato paisymas – 15 %, kalbos taisyklingumo ir raiškos vertinimas – 25 %.

23.1. **Turinio vertinimo kriterijai:**

23.1.1. Kalbėjimo temos esmės suvokimas, pagrindinės minties ir / ar temos atskleidimas, t.y. vertinama, ar demonstruojamas gebėjimas atskleisti ir plėtoti temą, suformuluoti pagrindinę mintį, ją argumentuoti;

23.1.2. tikslingas įvairių informacijos šaltinių naudojimas, t. y. vertinama, ar temai atskleisti pasitelkiamos vaizdinės priemonės, grožinės literatūros skaitytojo, kultūros vartotojo patirtis, kitų mokomųjų dalykų žinios.

23.2. Teksto sandaros ir rišlumo vertinimo kriterijai:

23.2.1. teksto sandara, t. y. vertinama, arba laikytis trinarės teksto struktūros;

23.2.2. teksto vientisumas, nuoseklumas, rišlumas, t. y. vertinama, ar geba logiškai išdėstyti mintis, vartoti rišlumo priemones (įterptiniai, jungtukai ir pan.).

23.3. Kalbėjimo situacijos ir adresato paisymo vertinimo kriterijai:

23.3.1. vertinama, ar geba naudotis įvairiomis viešojo kalbėjimo strategijomis;

23.3.2. vertinama, ar demonstruojamas gebėjimas laikytis kalbėjimo ir klausymosi kultūros reikalavimų.

23.4. Kalbos taisyklingumo ir raiškos vertinimo kriterijai:

23.4.1. kalbos taisyklingumas, t. y. vertinama, ar geba taisyklingai tarti ir kirčiuoti, laikytis bendrinės kalbos normų;

23.4.2. žodingumas, gramatinių konstrukcijų įvairovė.

24. **Rašymo** vertinimo kriterijų svarba: turinio vertinimas – 40%, teksto sandaros ir raiškos vertinimas – 25%, raštingumo vertinimas – 35%.

24.1. Turinio vertinimo kriterijai:

24.1.1. temos, užduoties suvokimas ir komunikacinis atlikties tikslingumas, t. y. vertinama, ar tinkamai suprasta įvestis, ar įvestimi tikslingai ir pakankamai pasinaudota, ar atsižvelgta į rašymo tikslą ir adresatą;

24.1.2. pagrindinės minties ir/ar temos atskleidimas, t. y. vertinama, ar mokinys geba atskleisti ir plėtoti temą, suformuluoti pagrindinę mintį, aiškiai ir logiškai ją pagrįsti, apibendrinti ir/ar daryti išvadas;

24.1.3. mokinio požiūris, vertinimas, t. y. vertinama, ar išsakyta asmeninė nuomonė, požiūris, nuostata yra tinkamai pagrįsta, ar išsakyta kitokių nuomonių, požiūrių, nuostatų, ar jos įvertintos;

24.1.4. literatūrinės ir / ar kultūrinė kompetencija, erudicija, t. y. vertinama, ar tikslingai ir tinkamai remiamasi literatūrine ar kultūrine kompetencija arba parodoma kultūrinė ir / ar socialinė branda;

24.1.5. visa rašymo sando atliktis vertinama 0 taškų, jei rašto darbas parašytas kita, nei nurodyta užduotyje, tema.

24.2. Teksto sandaros ir raiškos vertinimo kriterijai:

24.2.1. žanro paisymas;

24.2.2. teksto sandara (įžanga, dėstymas, išvados);

24.2.3. teksto vientisumas, nuoseklumas;

24.2.4. pastraipos sandara;

24.2.5. žodingumas, sintaksinių konstrukcijų įvairovė

24.3. Raštingumas vertinimo kriterijai:

24.3.1. gramatikos normos;

24.3.2. rašyba;

24.3.3. skyryba.

25. **Teksto suvokimo ir literatūros žinių taikymo bei kalbos žinių taikymo** vertinimo instrukcija pateikiama pasibaigus šiai patikrinimo daliai.

25.1. Teksto suvokimo ir literatūros žinių taikymo vertinimo kriterijai:

25.1.1. suvokti skaitomo teksto temą ir pagrindinę mintį, išskirti potemes;

25.1.2. rasti reikiamą informaciją;

25.1.3. analizuoti tekstą kalbiniu, stilistiniu požiūriu;

25.1.4. analizuoti tekstą literatūros teorijos požiūriu;

25.1.5. gebėti argumentuotai vertinti skaitomą tekstą;
25.1.6. remtis kalbine, literatūrine ir kultūrine kompetencijomis.

25.2. Kalbos žinių taikymo vertinimo kriterijai:

25.2.1. vertinami gebėjimai taikyti kalbos žinias, laikytis kalbos normų, analizuoti tekstą kalbos kultūros ir taisyklingumo požiūriu.

26. Visų patikrinimo dalių (žodžiu ir raštu) užduotys vertinamos taškais, kurių galutinė suma turi atitikti nustatytą tikrinamų kalbos gebėjimų santykį (2 lentelė).

27. Galutinį įvertinimą sudaro visų pasiekimų patikrinimo dalių – viešojo kalbėjimo, rašymo, teksto suvokimo ir literatūros žinių taikymo, kalbos žinių taikymo – įvertinimų suma. Mokinio surinkta taškų suma konvertuojama balais vadovaujantis 4 lentele.

4 lentelė. Taškų sumos procentais ir įvertinimo balais santykis

Taškų suma (proc.)	100–90	89–80	79–70	69–60	59–50	49–40	39–30	29–20	19–10	9 ir mažiau
Balai	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

~~28. Patikrinimas yra išlaikytas, t. y. atitinkantis minimalius reikalavimus, jei mokinys surenka ne mažiau kaip 30 procentų visų galimų surinkti patikrinimo užduoties taškų.~~

Baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių gimtųjų kalbų
pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo
programos priedas

**BALTARUSIŲ, LENKŲ, RUSŲ, VOKIEČIŲ GIMTŲJŲ KALBŲ PAGRINDINIO
UGDYMO PASIEKIMŲ PATIKRINIMO TURINYS**

Viešasis kalbėjimas

1 lentelė

Užduoties pobūdis	Viešoji kalba
Tematika	Temos turi būti iš literatūros, kalbos ir kultūros, plečiančios mokinių akiratį, aktualios.
Tikrinami gebėjimai	<p>Kalbėti atsižvelgiant į konkrečią komunikacinę situaciją, kalbėjimo tikslą ir adresatą:</p> <p>paistyti pasirinkto klausimo temos ir tikslo;</p> <p>klausimo temai / problemai atskleisti tikslingai naudotis įvairiais informacijos šaltiniais, grožinės literatūros skaitytojo, kultūros vartotojo ir asmenine patirtimi;</p> <p>suprasti pašnekovo klausimų bei komentarų esmę ir į juos atsakyti;</p> <p>reikšti savo nuomonę, pagrįsti požiūrį, palyginti, vertinti įvairius gyvenimo įvykius ir reiškinius, daryti išvadas, apibendrinti;</p> <p>tikslingai naudotis viešojo kalbėjimo strategijomis: siekti sudominti adresatą (originali pradžia / kontrastas / citatos ir pan.), laikytis kalbėjimo ir klausymosi kultūros reikalavimų;</p> <p>nuosekliai, laikantis teksto struktūros reikalavimų, reikšti savo mintis ir nuomonę;</p> <p>tikslingai pasirinkti ir vartoti tinkamas kalbinės raiškos priemones: žodyną, įvairias gramatines konstrukcijas;</p> <p>taisyklingai tarti ir kirčiuoti, laikytis bendrinės kalbos normų.</p>
Minimalūs gebėjimai	<p>Kalbėti atsižvelgiant į konkrečią komunikacinę situaciją, kalbėjimo tikslą ir adresatą:</p> <p>kalbėti atsižvelgiant į kalbėjimo tikslą ir adresatą;</p> <p>suformuluoti teiginius, atskleidžiančius temą / problemą;</p> <p>nuosekliai, aiškiai ir logiškai reikšti savo mintis, perteikti informaciją;</p> <p>pareikšti savo nuomonę pasirinktu klausimu, aiškinant savo požiūrį remtis pavyzdžiais;</p> <p>laikytis klausymosi bei kalbėjimo kultūros reikalavimų, laikytis bendrinės kalbos normų.</p>
Užduočių tipai	Atvirojo tipo užduotys

Rašymas

2 lentelė

Užduoties pobūdis	<p>Pateikiamos 3 alternatyvios teksto kūrimo užduotys su įvestimis. Mokinys renkasi vieną iš jų ir kuria tekstą.</p> <p>Vienos užduoties įvestis – grožinės literatūros ar kultūros tekstas. Po tekstu pateikiami tema ir keli orientaciniai klausimai, padedantys suvokti turinį, idėją, provokuojantys savarankišką vertinimą bei nuomonę. Po tekstu pateikiami keli orientaciniai klausimai, padedantys suvokti turinį, idėją. Mokinys rašydamas atskleidžia savo požiūrį remdamasis tekstu, asmenine, kultūrine, patirtimi.</p> <p>Kitose dviejose rašymo užduotyse kaip įvestis gali būti nurodyta konkreti komunikacinė situacija, susijusi su literatūrinėmis ir sociokultūrinėmis temomis, pateikiama kita medžiaga (pvz., žemėlapis, schema, tam tikri duomenys ar kt.) bei rašomo teksto žanras.</p>
Kuriamo teksto apimtis	Apie 250–350 žodžių (1–1,5 A4 formato puslapio)
Kuriamų tekstų skaičius	Vienas tekstas.
Galimi kuriamų tekstų tipai ir žanrai	<p>Tipai: samprotavimas (aiškinimas, argumentavimas); samprotavimas su pasakojimo ir/ar aprašymo elementais.</p> <p>Žanrai: rašinys, laiškas, straipsnis.</p>
Tikrinami gebėjimai	<p>Kurti tinkamos struktūros tekstą atsižvelgiant į tikslą, situaciją, adresatą.</p> <p>Argumentuotai atskleisti temą ir/ar problemą. Laikytis temos vientisumo.</p> <p>Pagrindinė teksto mintis aiški, nuosekliai plėtojama, pakankamai detalizuojama, apibendrinama.</p> <p>Atrinkti ir perteikti tinkamą informaciją, apibūdinti įvairius objektus, dalykiškai paaiškinti sąvokas, analizuoti procesus.</p> <p>Raštu išsakyti savo nuomonę, pailustruoti pavyzdžiais, argumentuoti, vertinti.</p> <p>Paisyti žanro reikalavimų.</p> <p>Motyvuotai sieti pasakojimo, aprašymo ir samprotavimo elementus, apibendrinti ir/ar daryti išvadas.</p> <p>Laikytis trinarės teksto struktūros, nuoseklumo, pastraipos vientisumo, bendrųjų stiliaus reikalavimų.</p> <p>Pasirinkti tinkamas kalbinės raiškos priemones (žodyną, gramatikos formas ir konstrukcijas) ir taisyklingai jas vartoti.</p> <p>Taisyklingai rašyti, laikantis rašybos, skyrybos, žodžių ir gramatinių formų vartojimo, sakinių sudarymo ir siejimo normų.</p>
Minimalūs gebėjimai	<p>Kurti elementarios sandaros tekstus pagal įvestį.</p> <p>Stengtis aiškiai dėstyti mintis raštu. Laikytis temos vientisumo. Atrinkti ir perteikti tinkamą informaciją. Raštu išsakyti savo nuomonę.</p> <p>Vartoti pasakojimo, aprašymo ir samprotavimo elementus. Išsaugoti įžangos, dėstymo, pabaigos proporcijas.</p> <p>Siekti taikyti rašybos taisykles bei vientisinio ir sudėtinio sakinio skyrybą. Laikytis pagrindinių bendrinės kalbos normų. Galimos klaidos neturėtų trukdyti komunikavimui.</p>
Užduočių tipai	<p>Atvirojo tipo užduotis:</p> <p>- pasirinkto žanro tekstas pagal įvestį.</p>

Teksto suvokimas ir literatūros žinių taikymas

3 lentelė

Užduoties pobūdis	Du mažesnės apimties tekstai. Įvairių žanrų grožinės literatūros kūriniai ar jų ištraukos ar/ir negrožiniai tekstai. Bendra tekstų apimtis 400–500 žodžių. Po kiekvienu iš dviejų tekstų pateikiama po keletą užduoties punktus (klausimų), apimančių esminius tekstų aspektus.
Tikrinami gebėjimai	<p>Rasti nurodytą informaciją, apibendrinti, palyginti, sieti informaciją su literatūros ir kultūros žiniomis bei savo patirtimi.</p> <p>Suformuluoti teksto temą ir pagrindinę mintį.</p> <p>Vertinti skaitomo teksto turinį, raišką naudojantis žiniomis ir asmenine patirtimi; pareikšti savo nuomonę apie tekste atskleidžiamas vertybes.</p> <p>Daryti išvadas, rasti tekste argumentų joms pagrįsti.</p> <p>Perfrazuoti teksto mintis.</p> <p>Teksto problematiką ir idėjas susieti su literatūriniu ir/ar kultūriniu kontekstu.</p> <p>Suprasti literatūros kūrinio pavaizduotąjį pasaulį:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nusakyti veiksmo laiką ir erdvę; – aptarti pasakotojo poziciją arba lyrinio subjekto išgyvenimą; – apibūdinti veikėjus (išorę, vidaus savybes, dvasinius idealus, išgyvenimus ir jų kaitą) ir akivaizdžius jų kūrimo būdus tekste; – nusakyti teksto nuotaiką. <p>Skirti tekstų tipus (pasakojimas, aprašymas, samprotavimas).</p> <p>Atpažinti literatūros rūšį ir žanrą, jei pateikiamas visas kūrinys arba ištraukoje yra keletas požymių, leidžiančių aiškiai spręsti apie kūrinio žanrą.</p> <p>Atpažinti pagrindines grožinės literatūros raidos epochas (jei yra keletas požymių, leidžiančių aiškiai spręsti apie tai) bei meninės kalbos priemonės (epitetas, palyginimas, metafora, hiperbolė, retoriniai klausimai ir sušukimai).</p>
Minimalūs gebėjimai	<p>Suformuluoti teksto temą ar pagrindinę mintį, nurodyti teksto (negrožinio) tikslą.</p> <p>Rasti nurodytą informaciją, sieti informaciją su savo patirtimi.</p> <p>Išsakyti savo nuomonę apie teksto turinį, tekste aiškiai išreikštas vertybes.</p> <p>Suprasti literatūros kūrinio pavaizduotąjį pasaulį (nusakyti veiksmo laiką ir erdvę).</p> <p>Rasti tekste grožinio kūrinio veikėjų portretus, paaiškinti veikėjų poelgių priežastis, jų pasisakymus, interjero, peizažo aprašymus.</p> <p>Rasti tekste nurodytą informaciją ir detales. Skirti faktą ir nuomonę.</p> <p>Atpažinti pagrindines grožinės literatūros meninės kalbos priemonės (epitetus, palyginimus).</p> <p>Atpažinti literatūros rūšį (epika, lyrika, drama).</p>
Užduočių tipai	<p>Uždarojo tipo užduotys, pvz.: rasti ir pažymėti atsakymą iš keleto pateiktųjų; įvertinti teksto / tekstų turinį atitinkančius ir/ar neatitinkančius teiginius.</p> <p>Pusiau atvirojo tipo užduotys, pvz.: užbaigti sakinius; užpildyti (ar baigti pildyti) lentelę, schemą.</p> <p>Atvirojo tipo užduotys, pvz.: suformuluoti atsakymus į klausimus; atlikti nurodytas užduotis (surasti citatas, žodžius tekste, pateikti pavyzdžių ir pan.).</p>

Kalbos žinių taikymas

4 lentelė

Užduoties pobūdis	Pateikiami klausimai, susieti su teksto suvokimo ir literatūros žinių taikymo sando tekstais arba kitais trumpais rišliais tekstais.
Tikrinami gebėjimai	<p>Analizuoti pateikto teksto leksiką, parinkti pateiktų žodžių sinonimus, antonimus. Paaiškinti pateiktų žodžių reikšmę.</p> <p>Paaiškinti perkeltinės reikšmės žodžių ir žodžių junginių reikšmes tekste.</p> <p>Nagrinėti žodžius sandaros požiūriu; taisyklingai sudaryti žodžius (sudurtinius) pagal tipines žodžių darybos schemas.</p> <p>Skirti visas kalbos dalis, taikyti jų kaitymo taisykles; taisyklingai vartoti žodžių formas sudarant žodžių junginius.</p> <p>Rasti sakinyje sakinio dalis (tarinys, veiksnys, papildinys, aplinkybės ir pažyminys).</p> <p>Atpažinti ir taisyklingai sudaryti visų rūšių sakinius (struktūros atžvilgiu: vientisiniai ir sudėtiniai, sudėtiniai sujungiamieji ir prijungiamieji; modalumo atžvilgiu: tiesioginiai, skatinamieji ir klausiamieji).</p> <p>Taisyklingai vartoti tiesioginę ir netiesioginę kalbą.</p> <p>Taisyklingai vartoti sudėtinių sakinių jungimo būdus, logiškai taikyti skyrybos taisykles; paaiškinti pateikto sakinio skyrybą.</p> <p>Taikyti leksikos, žodžių darybos, kaitybos ir sintaksės žinias taisyklingai rašant ir kalbant.</p>
Minimalūs gebėjimai	<p>Parinkti pateiktų žodžių sinonimus, antonimus.</p> <p>Taisyklingai sudaryti žodžius (sudurtinius) pagal pagrindines žodžių darybos schemas.</p> <p>Skirti visas savarankiškas kalbos dalis, taikyti jų kaitymo taisykles.</p> <p>Rasti sakinyje pagrindines sakinio dalis (tarinys, veiksnys).</p> <p>Atpažinti ir taisyklingai sudaryti visų rūšių sakinius (struktūros atžvilgiu: vientisiniai ir sudėtiniai; modalumo atžvilgiu: tiesioginiai, skatinamieji ir klausiamieji).</p> <p>Taisyklingai vartoti tiesioginę ir netiesioginę kalbą.</p> <p>Taisyklingai vartoti tipiškiausius sudėtinių sakinių jungimo būdus, taikyti pagrindines skyrybos taisykles.</p> <p>Siekti taikyti leksikos, kaitybos ir sintaksės žinias taisyklingai rašant ir kalbant. Galimos klaidos, tačiau jos neturi trukdyti komunikavimui.</p>
Užduočių tipai	<p>Uždarojo tipo užduotys, pvz.: rasti ir pažymėti atsakymą iš keleto pateiktųjų; įvertinti teksto / tekstų turinį atitinkančius ir/ar neatitinkančius teiginius.</p> <p>Pusiau atvirojo tipo užduotys, pvz.: užbaigti sakinius; užpildyti (ar baigti pildyti) lentelę, schemą.</p> <p>Atvirojo tipo užduotys, pvz.: suformuluoti atsakymus į klausimus; atlikti nurodytas užduotis (surasti citatas, žodžius tekste, pateikti pavyzdžių ir pan.).</p>